

— Oare ce-ar fi spus Brecht de acest spectacol? Mă indoiesc că i-ar fi plăcut.

— Mie mi s-a părut, la un moment dat, că-l văd într-o lojă, îngîndurat, surizînd neîncrezător, cu un licăr ironic sub sticla ochelarilor, scărpinîndu-se încurcat după ureche, dar numaidecît aplaudînd cu toată puterea mîinilor care au scris *Opera de trei parale*. Cei ce l-au cunoscut spun că privea totdeauna departe de sine însuși și era captivat sincer de orice noutate care se ivea în orizontul vast al vederii sale.

Valentin Silvestru

TEATRUL „LUCIA STURDZA BULANDRA“

„FII CUMINTE, CRISTOFOR!“ de Aurel Baranga

Regia : Valeriu Moiescu. Decoruri : Trică Ciocîrdel. Distribuția : George Mărutză și George Carabin (Valeriu Stambuliu), Beate Fredanov (Victoria Sava), Octavian Cotescu (Cristofor Bellea), Marcela Rusu (Ema Bellea și Anca Stambuliu).

Ceea ce își propune să dezbată, alert și cu vervă, piesa *Fii cuminte, Cristofor!* este o problemă serioasă de viață a oamenilor de azi și de totdeauna.

Investigînd sfera relațiilor intime — iubirea conjugală —, autorul manifestă nevoia de a numi prin apropieri și contraste identitatea unei căsnicii, de a stabili normele unei conviețuiri armonioase între soți, incriminînd cu ironie ceea ce tulbură climatul unei etici intime superioare: egoismul, superficialitatea, miopia, iresponsabilitatea etc. Cel care poartă aceste tare este compozitorul Cristofor Bellea, personalitate creatoare, fire de artist, figură simpatică, chiar fermecătoare; după opt ani de conviețuire cu soția, profesoara Ema, el ajunge la bizara concluzie că duce alături de ea o existență banală, plată și monotonă, că femeia visurilor lui din tinerețe s-a transformat dintr-o dată într-o anostă și plicticoasă tovarășă de viață, o fadă „mediocritate“. Inconștient de faptul că la baza acestei vieți de rutină stă, în fond, lipsa efortului, propria sa incapacitate de a alimenta și de a împăspăta mereu un sentiment real, de a-i păstra farmecul, puritatea în contactul cu micile neînțelegeri și neplăceri cotidiene, cu prozaismul, cu uzura nenumăratelor și repetatelor clipe trăite în doi, Cristofor se simte tentat să încerce a ieși din impasul pe care singur și-l creează, printr-o aventură extraconjugală. El nu reprezintă un tip de duzină. Dorința

de aventură a lui Cristofor pornește din ușurința unui răsfațat de viață, familie, prieteni, de societate, un suflet vanitos căruia îi place să se joace cu vorbele, cu oamenii, cu simțămintele lui și ale altora. Neconform cu noțiunile de demnitate și responsabilitate, de respect față de sine însuși și de alții, acest joc de-a viața și de-a dragostea, acest dans cu sentimentele, cu iubirea, cu căsătoria se dovedește „fatal“ pentru Cristofor, care iese din acest joc — pedepsit. Lecția pe care o primește Cristofor în final de la soție, care-l părăsește, are darul de a sublinia gravitatea temei morale cu dublul ei aspect social și individual, de a supune neîndoiește meditației „cazul“ lui Cristofor. Firesc se ridică însă întrebarea: oare numai Cristofor trebuia pedepsit? Săgețile autorului ocolesc cu desăvîrșire „cazul Ema“, și pe nedrept, soția avînd partea ei de vină în tentativele de evaziune ale compozitorului. Sentința capitală — dramatica plecare definitivă a Emei — pare o pedeapsă suplimentară. Reala punițiune — pe care scriitorul o demonstrează într-un tablou admirabil construit și nou ca sens — este lecția Ancăi, spectaculos moment de anticipație a unei alte „iubiri“, în care Cristofor ajunge în ridicola situație ca alături de pretinsa femeie a visurilor sale să se frămînte obsedat de soarta soției și decepționat de aspectul cotidian al aventurii.

Pivot al comediei, „cazul Cristofor“ este un prilej pentru autor de a pă-

trunde în universal spiritual al unui tip uman pe care-l recunoaștem în realitate, viu, autentic, cu calități și slăbiciuni. Pentru a descoperi natura vătămătoare a atitudinii egocentrice, filistine a lui Cristofor și a contribui astfel la avertizarea membrilor societății — avertizare făcută cu amabilitate, cu afabilul îndemn „*fii cuminte*” — autorul a făcut apel la o intrigă comică perfectă sub raportul meșteșugului dramatic, respectând toate regulile unei construcții clasice, cu un dinamism mereu în creștere, cu ritm alert și variat, cu multe lovituri de teatru. Aceste elemente ale clasicii tehnici teatrale capătă, prin substratul lor tematic, o altă consistență. „Dizolvată” îndrăzneț de autor în situațiile pline de umor ale farsei pe care o pune la cale actrița Anca Stambuliu, cu intenția de a-l trezi pe Cristofor la realitate, la o purtare rezonabilă, ideea educativă, serioasă a comediei: să prețuiești omul de lângă tine care, de cele mai multe ori, sub o aparență modestie, ascunde nebănuite valori sufletești — ajunge să se transmită și să fie însușită cu plăcere. Ca o calitate generală, subliniem în comedia *Fii cuminte, Cristofor!* sudarea mijloacelor comediei propriu-zise — qui pro quo-urile, eroii săi hazlii, legile sale specifice — cu conținutul său tematic, care nu plutește ca un corp străin, desprins de ele, sub formă de idee abstractă. Meritul principal al piesei lui Baranga stă în intuiția fină a sentimentelor, a unor adevăruri psihologice, nu lipsite de semnificație, care ni se dezvăluie în chip polemic — pe canavaua unei farse. Fiindcă, în *Fii cuminte, Cristofor!*, „triumful” clasic nu se va forma. Obiectivul aventurii extraconjugale, rîvnita actriței Anca Stambuliu, pe care Cristofor o vede subit în culori astrale, ca pe „adevărată”, „unică” iubire, reușește în timp de câteva zile să-i facă lui Cristofor o viață atât de amară, să-l aducă la realitate în așa fel încît, la reapariția cuplului ipotetic Ema-Valeriu, Cristofor să se entuziasmeze pentru „mediocra” sa nevastă, care, în orice caz, e mai bună decît capricioasa și cocheta actriță. Farsa pe care Anca i-o joacă lui Cristofor, cu scopul de a demasca caducitatea și irealul așa-zisei sale „pașiuni adînci” și a-i deschide ochii asupra sentimentului profund, real față de soția sa, deține efecte comice substanțiale — prin evoluția contradictorie a eroului din oscilațiile sale sentimentale ridicole. Scăldate în acest ridicol apar astfel în comportarea lui Cristofor fer-

voarea cu care-și reneagă soția și efuziunile sentimentale adresate Ancăi, și izbucnirile de gelozie față de bănuitele infidelități ale Emei și încercările disperate de a-i impune Ancăi voiața sa tiranică în momentul în care are impresia că ea i-a acceptat dragostea. Cristofor rămîne fără îndoială personajul cel mai interesant al comediei, fiindcă ne pune pe urmele unui proces subtil de manifestare a vechiului în mentalitate, în conștiință. Puterea lui Baranga de a crea caractere de comedie am întîlnit-o și în conturarea rolului secretarei: doamna Sava, desenată în linii ușor caricaturale, ca o femeie energetică, plină de vitalitate, nițel vorbăreată, mult pisăloagă, indiscretă, dar foarte cinstită, de un atașament de-a dreptul impresionant. În două apariții fugare, prin cîteva replice comice, profesorul Valeriu Stambuliu își declină personalitatea: om bun, generos, dar cam naiv, sincer, credincios, rob al unor automatisme și manii, însuflețit de mărunte ambiții satirizate cu finețe și îngăduință.

Subliniind ideea solidarității feminine, dublul personaj Ema-Anca reprezintă două ipostaze ale partenerei în căsnicie — un Ianus cu o față fermecătoare, cu o structură robustă în fantezie, lirism și umor, cu o altă puțîn rigidă, deși inezestrată cu spirit clarvăzător, izvorît din libertatea interioară și certitudinea în fața vieții. E ciudat doar cum Anca, în postura de rezonator al piesei, oferă ca soluție etică, ca valoare stabilă a armoniei familiale, „regăsirea” lângă „omul sigur”... „dacă nu fericită, cel puțin împăcată”. E o soluție de compromis cam vetustă, care deschide pericolul unei interpretări false a vieții și a dragostei adevărate. Ni se pare, de aceea, a fi întemeiată observația că o astfel de soluție pune sub semnul echivocului perspectiva dezbaterii din această comedie, care se dovedește tonică, dreaptă și utilă în propozițiile punitive, prin care autorul își corectează eroul.

Propunîndu-și să pledeze pentru risul spiritual, inteligent, împotriva trivialității pe care nu o dată o întîlnim în unele comedii, strecurată, chipurile, cu iz satiric, această nouă piesă a lui Baranga înscrie, prin fantezia situațiilor, farmecul personajelor, prin sprinteneala plină de tîlc a replicilor, o reușită a genului de comedie „ușoară”.

La prima vedere, s-ar putea crede că rezolvarea spectacolului nu a întîmpinat probleme, dar oare nu a fost nevoie de un adevărat tur de forță,

Marcela Rusu (Anca), Octavian Cotescu (Cristofor) www.cinematografo.ro (Victoria Sava)

de virtuozitate, pentru a realiza echilibrul necesar între glumă și seriozitate? Sprijinindu-se pe o mină de actori buni, care au arătat înțelegere față de nuanțele cele mai fine ale psihologiei eroilor, regizorul Valeriu Moiescu a reușit să valorifice liniile de forță ale conflictului, să releve fondul real al problematicii, fără a sacrifica umorul elegant al autorului. Ritmul spectacolului e viu, poantele se succed organic, fără îngroșări, pe scenă este păstrată o vioașie molipsitoare, fără stridențe. Regizorul a situat în primul plan munca cu actorii. Conlucrarea lui cu cvartetul actoresc a fost inspirată, sensibilă, de așa natură încât imaginea scenică, obținută prin transpunerea textului și potențarea maximă a intențiilor lui, prin justa distribuire a accentelor, a dat un spectacol în primul rând armonios, unitar, realizat în spirit de echipă. Toți actorii s-au arătat dispuși să onoreze polița dramaturgului. Importantă a fost, în primul rând, contribuția lui Octavian Cotescu, care a realizat în rolul lui Cristofor o creație valoroasă. Actorul a dozat efectele comice, cu permanent subtext de autoironie, totul în limitele îngăduite de

o intruchipare veridică. Cotescu ne-a oferit încă o dată prilejul de a urmări jocul său cuceritor prin umor și dezinvoltură, prin inventivitate și simț al parodiei. Marcela Rusu a făcut în rolul de două ipostaze Anca-Ema o demonstrație de virtuozitate actricească, delimitînd inteligent și cu precizie, spontan, cu farmec, cele două imagini ale personajului. Cu totul remarcabilă, plină de savoare comică, este compoziția actriței Beate Fredanov, în rolul Secretarei. Interpreta a îmbogățit cu nenumărate detalii comice expresive imaginea acestui personaj pitoresc, impunîndu-l pe drept în rîndul protagoniștilor. G. Mărutză, în rolul zelosului cercetător de limbă malgașă Valeriu Stambuliu, a compus un tip încîntător prin precizia maniilor, de o naivitate înduioșătoare. Nu ne-a mulțumit decorațiunile lui Trică Ciocîrdel, ostentativ și pretențios, neconstituind un cadru adecvat atmosferei cerute de text.

Spectacolul Teatrului „Lucia Sturdza Bulandra“ aduce în peisajul variat al actualei stagiuni o culoare tonică și optimistă.

Valeria Ducea

TEATRUL EVREIESC DE STAT

SPECTACOL EXPERIMENTAL DE PANTOMIMĂ ȘI DANS

Deși mergînd pe direcții divergente, în scopurile lor expresive — una, o artă a mișcării pure, cealaltă, o artă imitativă prin excelență —, comunitatea mijloacelor artistice oferite de corpul omenesc în mișcare a creat baza de conținut pentru aducerea laolaltă, în același spectacol, a artei dansatoarei Miriam Răducanu și a mimului Felix Caroly.

Sub semnul „artei mișcării“, a culturii posibilităților estetice, descoperite în dinamica armonioasă a mișcării umane, primul spectacol experimental al Teatrului Evreiesc de Stat a constituit o originală prezență în peisajul artei noastre scenice, a deschis orizon-

ul unor preocupări de artă, foarte puțin prezente la noi. Și acesta a fost, fără îndoială, unul dintre argumentele care au contribuit la călduroasa primire făcută spectacolului.

Miriam Răducanu își concepe coregrafia pornind de la descifrarea sensului emotiv, de la analiza desfășurării discursului muzical. Ea nu dezvoltă un program literar, o fabulă pentru dansul său. Fiecare număr e o suită de mișcări ce vor să exprime prin ele însele dominantă afectivă a momentului, evoluția acesteia. Dramatism contorsionat (în *Păsări de noapte* pe muzică de Artie Shaw) și exuberanță debordantă (în *„Fata și soarele“* pe muzică execu-